

Celsova knihovna v Efezu patřila kdysi k největším na světě

1 EFEZ Historie

Efez ležel na území starobylé Lýdie, na pobřeží Egejského moře. Dnes najdete pozůstatky této antické metropole na západním pobřeží Turecka, v provincii Izmir, 50 km od samotného města Izmir. Hned po Istanbulu je Efez druhým nejnavštěvovanějším místem v Turecku. Od roku 2015 je dokonce na Seznamu světového dědictví UNESCO.

Dobře zachované ulice Efezu lemují důkazy toho, jak zde kdysi vypadal život starobylých Řeků a Římanů, kteří zde po staletí žili. Zůstaly tu po nich domy, ve kterých kdysi sídlily obchody, školy, chrámy, ale i veřejné toalety.

Pokud si na návštěvu Efezu na dovolené v Turecku najdete čas, za návštěvu stojí Celsova knihovna s propracovanou vyrývanou fasádou, kdysi třetí největší knihovna na světě. Najdete zde také obrovský amfiteátr pod širým nebem, římské lázně a kopec fontán a městských bran. Návštěvníci často obdivují i terasové domy, luxusní rezidence, které kdysi patřily římské elitě a které jsou plné mozaik, fresek a mramoru. Právě během římské nadvlády měl Efez kolem 200 000 obyvatel a byl tak druhým největším městem Římské říše.

Pokud vás alespoň trochu zajímá historie a archeologie, Efez byste neměli vynechat. Patří totiž k nejzajímavějším archeologickým lokalitám na světě. Zpočátku sem archeology přitahoval hlavně Artemidin chrám (jeden ze sedmi divů světa), který zde byl objeven v roce 1860, postupně se k němu však přidávalo mnoho dalších znovuobjevených památek a stalo se z něj něco jako archeologické hřiště, na kterém se vyřádí vědci i návštěvníci. ➔

FOTOGRAFIE: MURATARY / SHUTTERSTOCK

Turecko

9krát jinak

Ať už plánujete strávit dovolenou v Turecku na lehátku u Středozemního moře, na túře v pobřežních horách nebo u historických, tisíce let starých ruin, Turecko vás nezklame.

2 HAMAM Turecké lázně

V dobách, kdy ještě většina domů o potrubích ani nesnila, se již v hamamech (známých také jako turecké lázně) běžně využívala. Tyto lázně hrály klíčovou roli nejen v oblasti zdraví a odpočinku, ale také co se socializace týče. Dnes je místní obvykle navštěvují při speciálních příležitostech, o něco méně často než zahraniční turisté. Ty lákají hlavně obrovské nahřáté mramory

a podlahy, které tělo uvolňují a ohřívají, a pára ve vzduchu, která zahluje vše kolem.

Návštěva hamamu ztělesňuje dovolenkového ducha, ale jen za předpokladu, že si na ni vyhradíte dostatek času. V hamamu byste se totiž měli nechat i vymasírovat masérem stejného pohlaví, jako jste vy a nechat tělo zregenerovat i v parních saunách nebo celotělovým peelingem. Návštěva těchto lázní je ale také estetický zážitek, hlavně pokud si vyberete některé z nejslavnějších

tureckých lázní, jako jsou Ayasofya Hürrem Sultan Hamamı, Cağaloğlu Hamamı nebo Kılıç Ali Paşa Hamamı – jejich interiéry jsou obvykle zdobeny mramorem a nad hlavami se tyčí krásné dómy. Pokud se do lázní vydáte v Bursě, hlavním městě Osmanské říše, v hamamech jako Eski Kaplıca a Yeni Kaplıca se budete moci vykoupat i v bazénech, do kterých dotéká voda z přírodních termálních pramenů.

Tradiční interiér tureckého hamamu s měděnou miskou s mýdlem, džbánem s vodou a ručníkem

FOTOGRAFIE: DREAMER COMPANY / SHUTTERSTOCK
KORAY BEKTAS / SHUTTERSTOCK

3 KAPADOCIE Shora i zdola

Kapadocie je pohádková krajina ve středním Turecku v oblasti známé jako Anatólie. Hned ráno se nebe nad Kapadocií zaplní horkovzdušnými balony, které návštěvníky vynášejí vysoko vzhůru, nad oblast plnou kaňonů, kamenných komínů a dalších nádherných skalních útvarů. Za jejich vznikem stojí erupce místních sopek, které vyvrhly obrovské množství lávy, sopečného popela a dalšího vulkanického materiálu a vytvořily zajímavé skalní útvary. Pokud vás let balonem neláká, nebo se ho vysloveně bojíte, za brzké ranní vstávání rozhodně stojí i prohlídka ze země. Originální skalní horizont a modré nebe poseté balony jen tak někde na světě nevidíte. Chcete-li se zakousnout ještě hlouběji do tohoto regionu, můžete se projít po tunelových

labyrintech plných starodávných příběhů, které vás zavedou do podzemních měst, jako například Derinkuyu nebo Kaymaklı, kde se kdysi dávno před nepřáteli ukrývaly tisíce lidí. Kromě obytných čtvrtí měla tato podzemní města i stáje pro zvířata, místnosti určené k výrobě vína, pro náboženské obřady a k vaření. ➔

Stovky balonů se v brzkém ránu vznášejí nad Goreme v Kapadocii

4 BAZARY Barevné nákupy

I když svět zaplňují obchodní centra a obrovské potravinové řetězce, v Turecku si tradiční bazary stále drží popularitu a mají je v oblíbě domácí i zahraniční zákazníci. Většina historických center měst má alespoň jeden *çarşı*, nákupní pasáž nebo labyrintové tržiště, kde prodavači nabízejí věci od výmyslu světa – levné suvenýry, koberce, malované misky, ale také ručně dělané zlaté náramky. Nejslavnějším příkladem klasického tureckého bazaru je istanbulský Grand Bazar, v turečtině známý jako *Kapalı Çarşı* neboli „kryté tržiště“, ale minimálně podobně kvalitní tržnice najdete také v Gaziantep a Şanlıurfa, kde je atmosféra tradičních tureckých nákupů ještě autentičtější.

Některá tržiště se označují i výrazem *pazar*. Jsou pod širým nebem a nabízejí hlavně potraviny – sezónní ovoce a zeleninu, koření, ale také oblečení a domácí potřeby. Záleží na místě, kde se rozloží. Někdy je najdete na parkovišti, někdy přímo na ulicích pod plachtami, jindy před garáží. Jsou levné, žije to na nich a můžete si tam koupit i malá množství místních lahůdek nebo naopak pořádně nakoupit ingredience pro přípravu domácího oběda. Jeden z nejoblíbenějších *pazarů* naleznete ve městě Fethiye, kde se stánky prohýbají pod domácími tureckými lahůdkami, jako jsou například *gozlemem*, plněné placky, na kterých si pochutnává každý vyhladovělý návštěvník.

5 RAKI-BALIK Tradiční kuchyně

„Raki-balik“ je kulinářský fenomén, který vám nabídne to nejlepší z Turecka. Tento výraz označuje typický turecký kulinářský zážitek běžný hlavně v Istanbulu a v oblasti egejského a středomořského pobřeží. Jeho součástí je (jak z názvu vyplývá) například *raki*, které mnozí označují za národní turecký nápoj. Je to destilát s výraznou anýzovou vůní, který se obvykle podává smíchaný s vodou a ledem. Slovo *balik* zase označuje rybu, která nesmí na tradičně prostřeném tureckém stole chybět. Běžnou součástí velkých tureckých večeří jsou i *meze* – předkrm, kterými celé kulinářské představení obvykle

začíná. Nabízí spoustu tradičních chutí, ale taky možnost sdílet jídlo s ostatními stolujícími. Všichni si proto během podávání *meze* berou ze všeho na stole – zeleninu, bylinky, mořské plody, chléb *pita*, jogurt, olivový olej a mnoho dalšího. Pokud se vám podaří nechat si v žaludku místo pro hlavní chod, vyberte si tradiční rybí pokrm – například grilovanou *levrek* (mořský vlk), *cipuru* (pražma) nebo jemně osmažený *istavrit* (makrela), *barbun* (parmice) nebo *hamsi* (ančovičky). Raki-balik je ideální pro strávení kvalitního večera v dobré společnosti, při dobrém jídle a nápojích, díky kterým poznáte Turecko zase o něco lépe. ➔

Obchod s tradičními tureckými koberci v Kapadocii

Meze s tureckou pizzou, kebapem, chlebem pita, bulgurem a dalšími typickými pokrmami

FOTOGRAFIE: LIZAVETA/SHUTTERSTOCK, ELENA ERYOMENKO/SHUTTERSTOCK

Pohled shora na gület, dřevěnou jachtu v Marmaris Mugla v Egejském moři v Turecku

6 GÜLET Výlet lodí

Máte na Turecko opravdu čas? Pak se vyplatí na pár dní úplně opustit pevninu a vydat se na několika-denní plavbu na gületu, tradiční dřevěné jachtě, která pluje hlavně po jihozápadním pobřeží Turecka mezi Bodrumem a Antalyí. Namísto návštěvy historických měst a hlučných bazarů si tak zvolíte klidnější typ dovolené – zaplavete si v odlehlých mořských jeskyních, budete si číst dlouho odkládanou knihu na palubě

s výhledem na pobřeží, zahrajete si tavlú (backgammon), pochutnáte si na čerstvě ulovené rybě. S rodinou nebo přáteli budete popíjet raki s výhledem na západ slunce a vyspat se můžete přímo pod hvězdami. A pokud bude toho odpočinku až moc, můžete gület na chvíli ukotvit a podívat se na starobylé ruiny města Knidos, vylézt na kopec k hradu v Kaleköy nebo se zastavit na oběd v jedné z kaváren a restaurací ve městečku Kas. Na luxusních gületech, které však na rozdíl od současných jachet a plachetnic dýchají

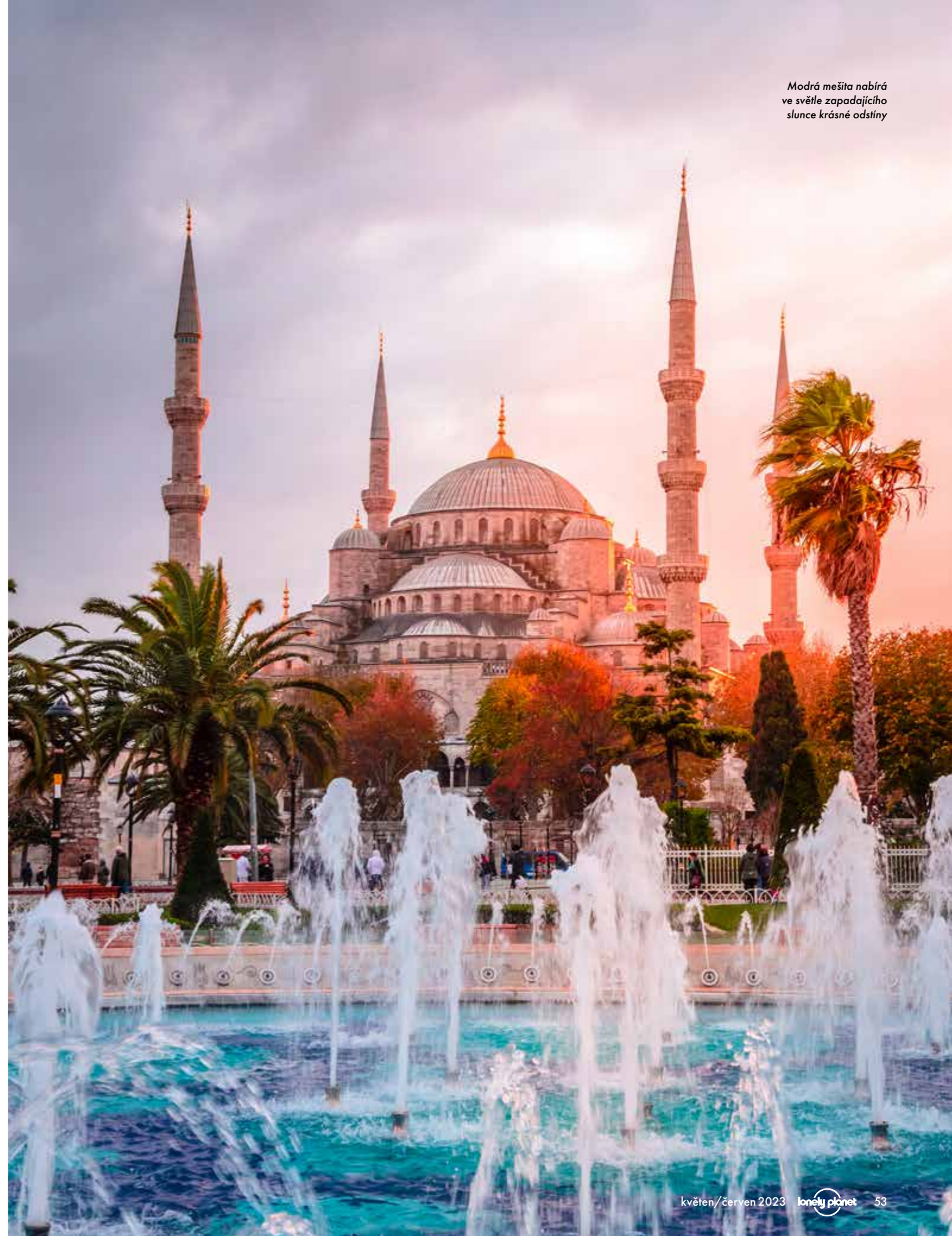
historií, můžete probrázdit i východní pobřeží Středozemního moře, mezi tureckým pobřežím a řeckými Dodekanéskými ostrovy. Dostanete se do zátok, které nejsou jinak přístupné, a pokud se vypravíte na plavbu s profesionální posádkou, nemusíte mít s kormidlováním lodi žádné zkušenosti. Některé cestovní kanceláře dokonce nabízejí all-inclusive plavby na gületech, takže tento typ dovolené může rozhodně patřit k těm bezstarostnějším (a méně přelidněným i v letních měsících).

7 ISTANBUL Architektura

Panovníci města, které bylo v minulosti známé jako Byzancie a Konstantinopol, zanechali na architektonické mapě světa velké stopy. Obrovský dóm Hagia Sofia, bývalý byzantský křesťanský chrám, návštěvníkům stále vyráží dech, i když byl postaven před 1 500 lety. Valensův akvadukt ze 4. století a podzemní Bazilika Cisterna (postavená v cisterně ze 6. století) zase dokazují, že architektura a inženýrství zde byly na neuvěřitelné úrovni již v prvním tisíciletí.

Istanbul má skutečně unikátní geografické postavení, proto zde naleznete stopy po evropské architektuře i výkladní skříně té islámské. Z Paláce Topkapi jediným pohledem dohlédnete na soutok Bosporu, Zlatého rohu a Marmarského moře. Tento palác je ukázkou toho, na jaké úrovni se nacházela Osmanská říše ve svém zlatém věku. Najdete v něm luxusně zdobené komnaty, obrovské drahokamy a poklady a kuchyň, která by dokázala nakrmit 4 000 lidí. Dědictvím Osmanské říše je i minarety posety istanbulský horizont. Největší pozornost věnují návštěvníci slavné Modré mešitě, ale za návštěvu stojí i mešita Rüstem Paša nebo mešita Süleymaniye na vrchu sedmi kopců starého města. Věžičky a dómy na Modré mešitě si užijete při pohledu zvenčí i zevnitř a spolu s Hagia Sofia představuje jednu ze dvou nejnavštěvovanějších památek ve městě. Obě se zde považují za vrchol islámské architektury, a pokud vás historie a architektura opravdu zajímají, doporučujeme nechat se oběma těmito památkami provést s průvodcem. Když se milovníci historie do Istanbulu opravdu ponoří, najdou zde i obrovské množství skvělých muzeí, kde se o dědictví všech kultur, které zde kdy vládly, dozví množství podrobností i vtipných zajímavostí. ➔

FOTOGRAFIE: HAZAR DOGA YETER / SHUTTERSTOCK, OLENA ZNAK / SHUTTERSTOCK

Modrá mešita nabírá ve světle zapadajícího slunce krásné odstíny

Mozaika Tethys v tureckém archeologickém muzeu Hatay

8 MOZAIKA Římské dědictví

Římané toho v Turecku zanechali po své kolonizaci hodně. Jedním z nejvýraznějších designových římských prvků je mozaika z malých skleněných, keramických nebo kamenných kostek, která se ve starověkém Římě používala k neuvěřitelně detailnímu zobrazení výjevů z mytologických příběhů, hrdinských bitev, luxusních banketů a mnoha dalších událostí. Nejsem to však mozaiky tak, jak jsme na ně zvyklí dnes, ale gigantická díla, která zabírají celé zdi nebo podlahy. Několik takových mozaikových „puzzle“ se dosud zachovalo v téměř

neporušené formě ať už na stěnách, nebo dokonce na stropěch nebo podlahách v honosných palácích. Římská mozaika je běžnou součástí muzeí po celém Turecku, ale pokud si chcete prohlédnout ta nejzachovalejší mozaiková díla, doporučujeme návštěvu mozaikového muzea Gaziantep Zeugma, archeologického muzea Hatay a mozaikového muzea Haleplibahçe v Şanlı. Pokud si musíte vybrat jen jedno z nich, zvažte Hatay – muzeum, ve kterém najdete největší mozaiky na světě s celkovou plochou výstavy 3 250 m². Jelikož je to také největší muzeum mozaiky v Turecku, dobře si při jeho návštěvě rozložte čas a energii.

FOTOGRAFIE: STOKTUR / SHUTTERSTOCK, PHOTO VOLCANO / SHUTTERSTOCK

Turisté na Lýkijské stezce si během odpočinku užívají výhled na moře

9 LÝKIJSKÁ STEZKA Dovolená po vlastních

Pokud vás loď neláká, ale Tyrkysové pobřeží byste si přesto rádi procestovali, můžete zvážit dobrodružnější variantu dovolené a přejít po vlastních tzv. Lýkijskou stezku, 509 kilometrů dlouhou turistickou stezku z Fethiye do Antalye. Je značená a prochází územím antické Lýkie (dnešní provincie Mugla a Antalya). Její velkou výsadou je, že většina trasy až na pár vnitrozemských výjimek kopíruje pobřeží.

V létě byste se zde pořádně zapotili, takže doporučujeme projet si tuto pěší

cestu raději na jaře nebo na podzim. I když je trasa v některých kopcovitých a horských úsecích náročná, odmění se vám nádhernými mořskými útesy, idylickými vesničkami a plážovými městečky se starobylými ruinami. Na většině úseků naleznete také ubytování v malých penzionech nebo kempech. Mezi nejkrásnější zastávky na trase patří úsek cesty v odlehlém údolí Kabak, dlouhá písečná pláž Patara, obrovské kamenné hrobky v Myře, hora Olympos a hořící skála v Çıralı. I když většina lidí si dovolenou představuje jinak, dá se strávit

i takhle – s batohem na zádech, na úzkých stezkách v horských vesničkách, kudy se vinou dávné řecké a římské cesty, nomádké lesní stezky a hřebeny hor starověké Lýkie. Kam oko dohlédne, budete se dívat na čisté modré moře a žádné resorty vám nebudou ve výhledu překážet. Projít ji celou by sice trvalo dlouho, ale nikde není psáno, že musíte začínat v jejím oficiálním začátku a končit na finální rovince. Tento epický pěší výlet Tureckem si můžete naplánovat podle toho, kolik máte času a také podle své fyzické kondice. ☺

